

Pål Bange och stora Karskberg : sorgespex i ett par akter /

Johanson, Klara,

81 F a Br.



Vitt. Sv.
Dram.
174

Huck Leber.

= Klara Elisab. Johanson

Pål Bange

och

Stora Karskberg.

PÅL BANGE

OCH

STORA KARSKBERG

SORGESPEX I ETT PAR TRE AKTER

AF

HUCK LEBER

(Klara Johansson)

UPPSALA

WRETMANS TRYCKERI, 1902



*Ageradt af akademiska medborgare i Uppsala
den 26 april 1902.*

*Alla rättigheter, äfven öfversättning till norskan,
förbehållna.*



DRAMATIS PERSONÆ.

- PÅL BANGE, filosofie studerande.
STORA KARSKBERG, filosofie licentiat.
KRISTIN, Pål Banges städerska.
BJÖRN STJERNE, filosofie studerande.
FRU KARSKBERG, Storas moder.
JEROBEAM CARLSSON, teolog.
HINKE SLÖÖQUIST, klassisk filolog.
JULLE BROMS, nationens spextidningsredaktör.
AUGUSTA STORM, medicine studerande.
-

*Handlingen försiggår i Uppsala i en snar framtid
och upptar tre dagar.*

FÖRSTA AKTEN.

Pål Banges arbetsgemak. Till vänster ett annat rum, till höger tamburen. Böcklin på väggarna, skrifbord till vänster, schäslong på sned till höger. En braskudde någonstades.

FÖRSTA SCENEN.

Pål Bange, sedan Kristin.

(PÅL BANGE inträder behagfullt från höger, låter vårdslost öfverrocken falla åt en sida och mössan åt en annan, närmar sig skrifbordet och står några minuter fingrande på de därstädes ymnigt utlagda föremålen, hvarunder han utför ett förnämt och ästetiskt min- och handspel.)

KRISTIN (*inträder från vänster*).

Här var ett bud från Dubois' . . .

PÅL (*rycker till och vänder sig häftigt om*).

Åh redan!

Ge hit! Det kan i sanning kallas raskhet.

KRISTIN (*betraktar ogillande ett par konfektpåsar, som hon försiktigt fraktar*).

Åh styr sig han! Hvad ska nu detta snasket bli bra för?

PÅL (*griper den större påsen och beskådar drömmande dess innehåll*).

Det ska hon få veta sedan.

(Sjunker ned vid skrifbordet och stoppar i sig en konfektbit.)

Dröj litet! Jag ska skriva på ett kort
hvarthän Kristin ska skicka ena påsen.
(Nappar till sig den mindre och profvar äfven den.)

KRISTIN.

Ja, han får kvicka sig.

PÅL *(mumsande)*.

Det går så fort.

(Skrifver, under det han alltjämt förser sig alternativt ur påsarna.)

KRISTIN *(som går omkring och dammar af med förklädet)*.

Nå, är det färdigt snart, så jag får gå se'n?

PÅL *(förströdt)*.

Ja visst, jag bara grubblar — ack hvad lifvet
i hvarje ögonblick är fullt af val!

Hvad finns i denna värld af ve och kval
så gåtfullt smärtsamt som alternativet?

Den mindre påsen med sin mandelmassa,
den större fylld med marmelad och mandlar,
hvem säger mig hvad härvidlag kan passa,
hvem garanterar, att jag riktigt handlar?

De börja båda minskas . . . Marmeladen
får gå. Hör hit, Kristin, nu är det färdigt!

KRISTIN *(närmar sig släpigt, i det hon tappar sin gredelina halsjsalett)*.

Hva' falle!

PÅL.

Här står på hvem som ska ha den.

(För sig) Det är ju litet, men — jag hoppas — värdigt
en kvinna, som en lärdomsgrad bemästrat.

(Till Kristin) Låt gårdskarlin kila!

KRISTIN (*skrider mot utgången till höger och får syn på en undanställd whiskyhalfva, som hon snabbt och vant stoppar under förklädet*).

Jösses, en så'n festtratt!

PÅL.

Nej, kom tillbaka, jag har ändrat åsikt.
Den andra påsen!

KRISTIN (*muttrar föraktfullt*).

Hvad det här var såsigt!

(*Går*).

ANDRA SCENEN.

Pål Bange.

PÅL (*vandrar rolöst af och an*).

Så står jag då inför den kritiska
och ödesdigra vändpunkt på min bana,
hvars fasansfullhet endast den kan ana,
som aldrig räknats till de nitiska.
Det finns i människans lif en period,
som blott den starke lyckligt genomkämpar,
som kräfver all ens håg och allt ens mod,
en viljans eld, den ingen möda dämpar.
Examensperioden! Hemska ljud,
som rymmer allt hvad lifvet har af kvalfullt!
Vid detta ord det kryper i min hud
som i ett åldrigt pelsverk utaf mal fullt.
Det gifves dem som lyckats — men det finns
ock många som gått ut ur striden spräckta.
Man springes kull af alla dcssa kvinns,
som utan hejd emot examen jäkta.

Ja, Stora, hon är klar i alla ämnen,
och jag osalige har alla kvar . . .

(Vildt) Ha kvinnor, furieiskt I eder hämnen
uppå det kön, som en gång något var!
Hon firar segerzwyck och jag förgås
af ångestsmärter, som mitt inre härja.
Jag undrar, hur i morgon det ska mås,
när på den heta stenen . . . se så där ja!

(Sparkar undan Kristins sjalett.)

Hvem innerst kan väl hålla monolog,
när slika pjeser sig kring foten snärja?

(Stannar och lyssnar till en spark mot tamburdörren.)

Stig in!

TREDJE SCENEN.

Den förre, Björn Stjerne.

BJÖRN *(inträder bullersamt).*

Hej, yngling! Jag från gatan såg,
att här var ljust. Du må väl aldrig flita?

PÅL.

Från sådant får jag mig väl ändå frita,
man är ju ingen bracka . . .

BJÖRN *(skrattande).*

Nej gunås,
man har väl ideal, så långt det räcker.
Men apropå, hur går det nu i lås
med gubben, som dig kapital försträcker,
din farbror . . .

PÅL *(förvånad).*

Ypperligt! Jag fick nyss rek.
Han har ju aldrig krånglat . . .

BJÖRN.

Låt så vara,
men nu ska det väl bli en annan lek,
när allt examenshopp får lof att fara.

PÅL (*genomgår en uppvakningsprocess*).
Ah...

BJÖRN (*förnöjdt*).

Känns det krassligt omkring mellangärdet?
Jo jo, det är fatalt att dra ut tänder, —
men det är skönt att häfda mänskovärdet
och ta sitt öde uti egna händer.
Vet gubben af det?

PÅL (*stönande*).

Nej!

BJÖRN (*får tag i Kristins sjalett, som han fundersamt synar*).

Det förefaller,
som vore du ej riktigt deciderad,
men du har dina mörka intervaller
emellanåt... Hvad är det här för plagg
du slänger kring? Bli inte strax generad,
jag tycker mig ha sett det förr — hos fröken,
hos fröken Karskberg — (*Pål vrider sig*) har du
någon tagg
inunder kläderna? — jo den där göken
Kristin, som städade, var iförd slika
vidunderliga halspersedlar, fast
långt vare från mig att dig därför pika...

PÅL (*lidelsefullt*).

Ditt sätt att se har alltid varit krasst —
hon städar nu åt mig!

BJÖRN.

Jag gratulerar.

(*Strängt*) Men nu till större ting! Jag presumerar,
att du står fast vid ditt beslut och skolkar
i morgon förmiddag från din examen —
jag frestas till att svära som en hållkarl,
när jag blott nämner detta sabla...

PÅL (*förvirrad*).

Ja men...

BJÖRN (*våldsamt*).

Här jama inte, för då kör jag ut dig!
Nå, det var sant, du bor här... (*Vekt*) Gamle jycke,
du vet, att jag har alltid haft ett tycke
för dig och vill dig väl. Fördenskull slut dig
till mig med tillit och förjaga vacklandet,
som hämmar allting stort i detta bracklandet.

(*En sakta knackning på tamburdörren. Pål ilar dit
och meddelar sig tyst med den utanförstående, som han
tycks anvisa en annan ingång. Återvänder in med
tankfullt glad uppsyn.*)

PÅL.

Ursäkta mig...

BJÖRN (*otåligt*).

Du minns vårt aftal sist,
att ingen bättre karl förnedrar sig
till en examen, förrän man...

PÅL (*nickar ifrigt*).

Ja visst.

BJÖRN (*med stigande hetta*).

Fått såpass fävet, att man hedrar sig
med att för evigt plåna ut den nesa,
som skamligt häftar vid vår alma mater,
att de, som icke varda kandidater
på tredje året, måste skymfligt resa!
Här kräfves storstrejk. Må vi relegeras,
de bästa! Så kan rästen promoveras.
Honoris causa bli ock vi doctores,
när universitetet lärt sig mores.

PÅL (*upplifvad men otålig*).

Ett fagert perspektiv! Vi borde skåla
på saken, men jag har visst ingen sprit...

BJÖRN.

Det gör detsamma — du kan ingen tåla,
och då så är det bäst man låter bli't.
Du ser på klockan — ja, jag måste skubba,
jag ska som vanligt ut och bilda massan
med föredrag. Hur står det till med kassan?
Har du en femma?

PÅL.

Där!

BJÖRN (*stoppas vårslöst värdepapperet i västfickan*).

Låt intet tubba

dig från vårt aftal!

PÅL (*varmt, i det han trycker Björns hand*).

Här har du min lofven!

Du är en sann, en verklig, om än rå vän,

(*Björn går.*)

FJÄRDE SCENEN.

Pål Bange, sedan Stora Karskberg.

PÅL (*drömmande*).

Jag känner mig så fri, så stärkt i anden —
men hvad han klämmer, jag får värk i handen.

(Sopar till böckerna på skrifbordet.)

Vik hädan, luntor, som min håg förlamen,
och bort hvar vanvettstanke på examen!

(Släpper in Stora Karskberg från vänster.)

STORA (*skälmskt*).

Hvad tänker ni om mig, som hälsar på
så ogeneradt i en ungarlslägenhet?
Det är visst inte riktigt *comme il faut*,
men ni ursäktar nog min oförvägenhet...

PÅL.

Jag aldrig drömde om en sådan grace...

STORA (*drar af sig handskarne*).

Jag kommer för att tacka för konfekten
och invitera er till ett kalas
för några af kamraterna och slakten,
som jag ska ställa till i morgon kväll
på Gästis.

PÅL.

Ni är alldeles för snäll,
som önskar se mig. Får jag röfva kappan?

STORA.

Ja tack. Här är så varmt. Hvad Björn gick snart!

(Tar plats på schäslongen.)

PÅL (*nonchalant*).

Jag tog och sparka' honom utför trappan,
han är nog bra men kräfver litet fart.

(*Slår sig ned på en stol vid schäslongen.*)

Och nu får jag så vördsamt gratulera
till denna lysande licentiat,
som ni så glansfullt lyckats absolvera.

(*Suckar*) Och jag som inte ens är kandidat!

STORA (*innerligt*).

O, ni är mycket, mycket, mycket mera...

PÅL (*dämpadt lidelsefullt*).

Ni vet ej allt... Hur skulle ni ens ana
hvad allt en man — kort sagdt, de afgrundskval,
som pressa honom, när idéens fana
han trår att lyfta, och de bittra val...

STORA (*sympatetiskt*).

Ack, jag vet mycket, jag ser inom skalet,
och kanske jag kan hjälpa er med valet?

PÅL (*mörkt*).

Omöjligt! Mannen måste stå allena
i lifvets allvarsstunder...

STORA (*tankfullt*).

Det är sant.

Det gifves fall, då ingen rör en fena
för att ge hjälp och ej någon bekant
står bakom och de rätta orden hviskar,
som man behöfver för att skifvan klara.
Hvad båtår, att man är en stark och frisk karl,
om man ej mäktar frågorna besvara?

Ni ryser — ja, den stunden förestår er
i morgon, har jag hört, men här finns en,
som hjärtligt önskar, att det lyckligt går er...

PÅL (*förtvifladt*).

Nej, inte så, er önskan är för sen!

STORA (*energiskt*).

Misströstan är ej klädsam. Tänk på lönen,
som vinkar efter segern, mera skön än
ni kanske tror...

PÅL (*impulsivt*).

Ni ger mig hopp på nytt!

(*Slapp*) Men om ni visste...

STORA (*lägger handen på hans arm*).

Allt, har jag ju sagt,
jag vet. Var stilla nu och lyd min makt.

PÅL (*undergifvet*).

Jag lyder. Ack, min själ är lam och lytt
af lidande och ångest...

STORA.

Ruska upp er —
jag ska nog bota er, ty slika kupper
är jag förfaren i. Gör först er bikt!

PÅL (*förfärad*).

O nej, förskona mig!

STORA (*gåtfullt leende*).

Behöfs ej häller.
Jag vet, hur man bör handskas med rebeller.

För att nu börja ifrån början strikt,
bedref ni fusk i mogenhetsexamen . . .

(Pål reser sig till hälften men sjunker tillbaka.)

med er latinska stilistik och snappade
ett papper, som en annan pojke tappade.
Och vidare, er ästetiktentamen . . .

(Pål rusar upp på nytt med förtviflade åtbörder.)

gick synnerligen skralt. Bland annat sade ni,
att Dante var en komediskribent,
och lektor Linders blomstringstid förlade ni
till tiden för hans värf som recensent . . .

PÅL *(sätter händerna för öronen)*.

O tig!

STORA *(obevekligt, men kärleksfullt leende)*.

Och var det inte ni som trodde,
att Byrons sista kärlek var en miss
vid namn O'Longhi, som i Grekland bodde?
Behöfs det mer?

PÅL *(uppgifven)*.

O, nej, min lott är viss!

STORA *(gåtfullt)*.

Men inte som ni tror . . .

PÅL *(häftigt)*.

Är det er mening
att döda mig? Hvad är er afsikt, fröken,
med denna skymf?

STORA *(gillande)*.

Ni väcks ur en förstening.

Men ännu tycks ni inte skymta röken
utaf mitt syfte . . .

(Vekt, sträcker händerna emot honom.)

Ser ni inte, Pål,
hvert jag vill hän?

PÅL *(springer upp och fattar hennes händer).*

Åh, är det möjligt?

STORA *(lösgör sig mildt).*

Stilla!

Sitt ner! Nu är jag nära vid mitt mål.
Den här tortyren var en liten prilla,
ej angenäm men likväl högst nödvändig.
Ni sett, Pål Bange, att jag känner er
och vet, att ni . . .

PÅL *(doft).*

Är usel och eländig.

STORA *(leende).*

Behöfver jag väl säga något mer?
Förstår ni ej, Pål Bange, att jag . . .

PÅL *(passionerad).*

Hånar mig
med bottenlöst förakt . . .

STORA *(med ett ljuft skratt).*

Nej, ni förvånar mig,
Pål Bange! Vet då, att jag aktar er,
som ingen dödlig hittills har er aktat.
Nej, stilla! Vet, att jag betraktar er
som hjälte, som den starke, som har makt att
betvinga ödet . . .

PÅL.

Drömmer jag?

STORA (*drar fram en braskudde till sina fötter*).

Nej, Pål,

nu har du fått så mycket som du tål!

Jag älskar dig, jag älskar dina bockar,

som nyss jag omnämt . . .

(*Pål sjunker ned på braskudden och lägger snyftande hufvudet i Storas knä. De vekare åskådarna framtaga sina näsdukar.*)

Felet var ej ditt —

du kunde icke annat!

(*Segnar ned på kudden och omfamnar den alltjämt snyftande Pål.*)

Hvem förstockar

sitt hjärta emot slikt? Jag icke mitt . . .

(*Paus, hvarefter bägge mödosamt resa sig och ånyo falla i hvarandras armar.*)

PÅL (*vibrerande*).

Du är min styrka! Vore jag blott värdig,

jag är ju inte kandidat . . .

STORA (*uppmuntrande*).

Men blir väl!

I morgon ska du upp och är snart färdig.

PÅL (*rysande*).

Ja men . . .

STORA.

Se så, är nu förtviflans hvirfvel

ånyo öfver dig? Men hör hvad Stora,

din Stora säger! Morgondagens slag

finns knappast någon utsikt att förlora.

Fånell är hygglig och har lätt fördrag,
om »yxskaft» svaret blir på hans »god dag»,
och pratar gärna smörja utom ämnet —
han har en del små favoritobjekt,
som han är van att orda om . . .

PÅL (*ifrigt*).

Åh, nämn ett!

STORA.

Nej, svar behöfs ej. Men du kan bli spräckt
i ästetiken nästa dag. Nej, lugna dig,
din Stora har så ställt, att hon kan hugna dig
med en kollegiebok, som torde duga.
Den kan Kristin få hämta. Nu farväl!

(*Tar på sig kappan.*)

PÅL.

Åh, går du? Vågar jag dig inte truga
att stanna något? Jag har litet whisky . . .
(*Bestört*) Kristin har knyekt den!

STORA (*belåtet, för sig*).

Ja, hon är en skatt,
hon vet, att sådan vara är det risk i.
(*På tröskeln*) Farväl, Pål Bange!

(*Går.*)

PÅL (*störtar till skrifbordet*).

Här ska gladligt pluggas,
och världen skall ej se Pål Bange kuggas!

(*Ridå.*)

ANDRA AKTEN.

Smårum på Gästis. Ett bord med dryckesvaror i midten. Till vänster en sal, till höger vestibulen.

FÖRSTA SCENEN.

Fru Karskberg, sedan Stora.

FRU KARSKBERG (*intriappar beskäftigt från höger*).

Kom, Stora lilla, är det bra härinne,
med bordet, menar jag, säg, Stora lilla?

(Stora in från höger.)

Ska allt det där stå framme? Lite' linne
på bordet skulle inte passat illa —
men värdshus, Herre Gud ... Ja, det är annat
i ett ordentligt hem. Du kunde stannat
i ro därhemma ... Ha vi kandidaterna
här snart? Jag tror, att hon är öfver åtta.
Ja, ungdomen är aldrig punktlig.

STORA.

Måtta

i alla dygder, lilla mor! Kamraterna
ha vanan att ta kvart.

FRU KARSKBERG (*ängsligt*).

Oj, så'na seder!

De kunde nöja sig med halfvan, tycker jag.
Jag finner inte smak i nya nycker jag.

Nej, tacka vill jag gammal tro och heder.
Nu kom det någon!

STORA (*nervöst*).

Jag går ut i salen
och ser till dukningen. Gör les honneurs
tills vidare!

(*Går.*)

ANDRA SCENEN.

Fru Karskberg, sedan Hinke Slööquist.

FRU KARSBERG (*mönstrar sin sidenklädning fram-
för en spegel*).

Den är dock inte galen
för att ha varit med så länge... Hör,
nu komma de...

SLÖÖQUIST (*in från höger*).

Jag har väl inte äran
att bli igenkänd? Annars var det jag,
som ofrivilligt väckte fruns förfäran
en dag i våras med en blyg begäran
att bära frun på armarna ett slag
tvärs öfver gatan... Det var öfversvämning...

FRU KARSBERG (*ideligen nigande*).

O ja, jag minns! Jag känner än en lämning
utaf min skräck... Nej, det var då för trefligt
att råka kandidat — det flyger för mig
hvad kandidaten hette — något greffligt
som Dumcreutz eller...

SLÖÖQUIST (*smickrad*).

Åh, fru Karsberg gör mig
för mycken ära! Slööquist var det äljes.

FRU KARSBERG.

Ack ja! Jag hade en gång en bekant,
som hette Slöök. Var det en anförvant?
Det blir ju samma namn, om hälften sväljes.

(*Lyssnar.*) Det kommer någon mer...

TREDJE SCENEN.

*De förra, Jerobeam Carlsson, som inträder med
mörk min.*

FRU KARSBERG (*hjärtligt*).

Så angenämt
att se herr doktor von — von — ja, det sväfvar
på tungan, men hur mycket jag än sträfvar,
så vill...

CARLSSON (*trumpet*).

Ursäkta, men så högförnämt
är ej mitt tillnamn. Carlsson, teolog
och ingen doktor.

FRU KARSBERG (*eldigt*).

O, då är ni släkt till
ministern F. F.! Det var det jag såg
med samma. Ja, ni ilar nog i sträck till
en taburet... Men apropå, sitt ner
för all del, mina herrar, här blir fler,
jag har att styra med, så jag får springa,
och ni ha nog så trefligt för er själva...
Ursäkta!

(*Går.*)

FJÄRDE SCENEN.

De förra utom fru Karskberg.

SLÖÖQUIST (*läser på ett anslag vid ena väggen*).

»Gästis stänges klockan elfva».

CARLSSON (*läser på ett anslag vid motsatta väggen*).

»Om någon önskar något, bör han ringa.»

(Paus. Bägge vända sig om och börja promenera af och an förbi hvarandra.)

SLÖÖQUIST.

Den här lokalen kan man inte klandra;
den är ju inte första klass, men andra
åtminstone . . .

CARLSSON (*afbitande*).

Ja, det finns individer,
som inte hunnit så långt.

SLÖÖQUIST (*godmodigt*).

Verum est,
men ofta ses, hur på sin höga häst
en slik på alltför svåra vägar rider.
Dit hör ej Svanfeldt . . .

CARLSSON (*betydelsefullt*).

Nej, ifrån sin läst
ej den skomakaren förmätet skrider.
Han äflas inte efter lärdomstitlar . . .

SLÖÖQUIST (*skrattande*).

Som vår värdinna och som en och annan,
som inte lyckas få dem, fast det kittlar —
men när ej snille skrifvet står på pannan,
hvad är att göra?

CARLSSON (*fräsande*).

Du förrädare,
strejkbrytare och niding...

SLÖÖQUIST (*trankilt*).

Skrädare
af uttryck kan du knappast tituleras.
Drick ett glas vichy! Minns att du är gäst
hos en som firar sin examensfest!

CARLSSON (*något bräckt*).

Ja flickor! Slika pläga ej generas
af rätt och sanning. Att förbättra deras
moral är näppeligen lönt...
(*Dricker ett glas vichy för att stärka sig*).

FEMTE SCENEN.

De förra, Julle Broms, Augusta Storm.

JULLE (*instörtat andfådd*).

Skandalen,
skandalen, ha ni inte hört den? Pål,
Pål Bange...

SLÖÖQUIST och CARLSSON.

Hvad?

JULLE (*flämtande*).

Har svikit idealen
och börjat sträfva emot lumpna mål
och varit oppe för Fänell och skojar
sig till non sine...

SLÖÖQUIST (*belåtet*).

Han ger aldrig under.

AUGUSTA (*skarpt*).

Jag trodde nästan Bange var för loj att
begå ett brott, men han har sina stunder ...
(*Hemlighetsfullt*) Jag vet väl hvad jag vet ...

CARLSON (*häftigt*).

Hur gick det till?

JULLE (*viktigt*).

I grammatiken gick det ju åt skogen,
men så kom talet in på Stuart Mill
och Ellen Key och slutligen Vitalis,
som en gång satte henne på så hal is,
och då befann Fånell, att han var mogen.
(*Knyter näfven*) Men vänta bara ...

CARLSSON (*hväsende*).

Kommer han i kväll?

AUGUSTA (*betydelsefullt*).

Var viss på det — och kommer dubbelt säll.

SLÖÖQUIST (*intresserad*).

Hvad menar fröken?

CARLSSON (*ondskefullt*).

Är han redan stagad?

SLÖÖQUIST (*ursäktande*).

Han tål så litet, han blir ledigt knäckt
af en half pilsner ...

AUGUSTA (*hemlighetsfullt*).

Ja, en dryck blef lagad
åt honom i går kväll med stark effekt.
Den bryggdes utaf Stora, ej på malört —
ja ni förstår . . .

(*Alla förstå.*)

SLÖÖQUIST (*blinkande*).

En sådan grogg gör godt.

JULLE (*hoppas på ett ben*).

Nej, aldrig har man väl en slik skandal hört!

AUGUSTA.

Ja, ingen under att han har så brådt
med kandidaten! Stora knuffar fram'en.

CARLSSON (*vildt*).

Då är det rätt, om hon får dela skammen!

JULLE (*knäpper med fingrarna*).

Du sade något!

(*Störtar ut till höger och återvänder viftande med
ett papper.*)

Här är ett koncept

till en artikel för vår spexavisa.

Triumferande) Med den blir nog Pål Banges bana täppt,
och nu ska Stora också bli en visa!

CARLSSON (*begärligt*).

Läs upp!

JULLE (*författarstolt*).

Nej titta själf.

(Samtliga skockas kring Julle Broms och läsa ifrigt, under dämpade skratt, Slööquist bemödande sig att undertrycka det nöje han erfar.)

SJETTE SCENEN.

De förra, Pål Bange.

PÅL *(träder raskt in och lägger handen på Julles axel, hvarvid de läsande rycka till och fara isär).*

Så muntert redan!

Det bådard godt för fröken Karskbergs zwyck.
Det brukar annars hvila litet tryck
på stämningen i början, om än sedan
supén förjagar alla moln . . . Nå, Julle,
hvad är det nu för skoj du sammankrystat?
Så, får jag höra? Läs nu hvad du skulle.
Men är det jag som härskapet så tystat?
Ni förefalla mig så inåtvända.
Befinner jag mig kanske bland trappister?
Tills denna klosterstillhet fått en ända,
jag drar mig undan.

(Går till vänster.)

(De öfriga utom Slööquist upphäfvu ett forceradt skratt.)

SJUNDE SCENEN.

De förra utom Pål Bange, sedan Björn Stjerne.

JULLE.

Ni ska se han mister
de höga laterna, när han får skåda
den här artikeln!

AUGUSTA (*bekräftande*).

De bli snopna båda.

SLÖÖQUIST (*försiktigt*).

Men det är inte rätt...

BJÖRN (*instörtar från höger*).

Är bofven här?

JULLE, CARLSSON och AUGUSTA.

Ja, han är här!

BJÖRN (*ryter*).

Hvar då?

AUGUSTA.

Antagligen
i nästa rum i sällskap med värdinnan.

JULLE.

Man kan ju inte träffas dagligen
och måste passa på att få väninnan
på tumis...

BJÖRN (*ropar åt vänster*).

Kom, Pål Bange!

JULLE (*förtjust*).

Här blir gruff!

AUGUSTA.

Pål Bange tarfvar nog en liten knuff,
om han ska våga...

ÅTTONDE SCENEN.

De förra, Pål Bange.

PÅL (*går fram mot Björn med utsträckt hand*)

Var det du som skrek?

Det var för väl, att du kan öppna munnen
åtminstone och ej är stum befunnen

som dessa andra... Men du är så blek!

Har något händt?

(Julle, Augusta och Carlsson hosta.)

BJÖRN (*med händerna på ryggen*).

Det kan du stå och fråga!

Du vet då ej, att måttet fått sin råga?

(Vibrerande) Pål Bange, en gång har du varit kär...

PÅL (*rodnande*).

Nej, aldrig riktigt förr! Men nu jag svär...

BJÖRN.

För mig som ingen annan, och det gör att
det kännes som ett våldsamt slag på örat
att se din heder vara en chimär.

NIONDE SCENEN.

De förra. Stora Karskberg, fru Karskberg in från vänster.

BJÖRN (*patetiskt*).

Du skändligt svikit ett högtidligt aftal
och brutit eder för ett svagt betyg,
som lömskt du gått och skaffat dig i smyg!

Så håller jag i denna stund ett graftal
för vårt kamratskap, som så fast var knutet.
Här har du femman åter! Jag kan viggas
på annat håll.

SLÖÖQUIST (*erfaret, för sig*).

Jo, den förstår att tiggas!

BJÖRN (*kallt*).

Vi äro främlingar.

PÅL (*vanmäktigt*).

Det blef då slutet...

STORA (*träder fram från bakgrunden*)

Det hörs, som om Pål Bange något brottsligt
begått...

BJÖRN (*mörkt*).

Han har så.

FKU KARSBERG (*besköftigt medlande*).

Inte diskutera!

Supén blir kall, därute är det flera
af våra gäster. Det är riktigt slottslikt,
försäkras jag, i salen... Högt i taket
och fullt med blommor, fastän litet naket,
men värdshus...

STORA (*otåligt*).

Ja ja, mamma lilla...

BJÖRN (*högtidligt*).

Finns det
en ursäkt för ditt handlingssätt, så nämn den.
Du heligt lofvade i går...

PÅL (*matt*).

Jag minns det.

BJÖRN (*uppbrusande*).

Du minns — och bäfvade dock ej för hämden!

PÅL (*nerväst*).

Ja, det var då, men mycket kan bli olikt
ifrån den ena dagen till den nästa.
Hvad som i dag har tyckts en som det bästa,
det kan i morgon verka — mindre roligt.
Man ändrar synpunkt...

STORA (*behjärtadt*).

Glänsande försvarar
ni er, Pål Bange, och jag högt förklarar
er för en riddare sans peur och tadel
och ber er föra ut mig till supén.

(*Fattar Pål Banges arm, hvarpå de börja skrida ut.*)

SLÖÖQUIST (*för sig*).

Han sitter ganska säkert i sin sadel.

(*Bjuder fru Karskberg armen.*)

JULLE (*bjuder Augusta Storm armen*).

Han tör dock känna sig en smula klen.

CARLSSON (*till Björn Stjerne*).

Hvad han nu ska hovera sig därute!

BJÖRN (*hvälsande*).

Den ärelöse bofven ...

PÅL (*vänder sig på tröskeln med en vemodig blick mot Björn Stjerne*).

Et tu, Brute!

(*Ridå.*)

TREDJE AKTEN.

Pål Banges arbetsgemak.

FÖRSTA SCENEN.

Kristin, sedan Stora Karskberg.

KRISTIN (*stökar omkring och dammar af*).

Hå hå ja ja, så mycket dam och småplock
han samlar kring sig! Det är nästan värre
att städa åt en sådan petig herre
än åt en sömmerska med hennes trå'plock.
Synd om'en är det ändå. Se, studera
är inget lekverk — det är att fundera
och läsa och gå på, tills en blir grön.
Det vore då det sista jag tog fatt på,
ett så'nt grubblerande blir en snart matt på,
och inte vet jag hvad en får för lön . . .
Men sköter han sig, ger jag'en putellen
tebaks, som jag snöt undan härom kvällen.

(En knackning till höger, Stora Karskberg in.)

STORA (*ängsligt*).

Hur mår herr Bange?

KRISTIN (*betänksamt*).

Åh, kom si kom sa,
Jag kan just inte säga han är bra,
han har visst inte lågat nå't på natten.

STORA (*moderligt*).

Åt han nå'n frukost?

KRISTIN.

Åh nej, inte just,
han var nervös och hade ingen lust,
han bara törstade och kolka' vatten:
men ett par ägg och två tre lamkotletter
och lite' sill, det åt han . . .

STORA (*lugnad*).

Sämre rätter
kan man få i sig. Var han mycket rädd?

KRISTIN (*emfatiskt*).

Det vill jag lofva! Läste i det sista,
det gjorde han, och när han väl var klädd,
så tog han till att skälftva och att rista,
och det var knappt jag fick honom åstad.

STORA (*uppmuntrande*).

Men snart är han tillbaka, fri och glad.
Vi ha gjort upp att fara in ett slag
i kväll till Stockholm och ha lite' fyr för oss,
vi tänkte gå på »Konung för en dag».
Den resan blir nog lite' dyr för oss,
men han behöfver någon liten svirning,
och detta synes mig en lämplig firning
af hans examen . . .

KRISTIN (*bekymradt*).

Bara det går väl
med ättestiken! Den är visst förskräcklig.

STORA.

Han är ju kanske något litet bräcklig
i detta ämne . . . Men det finns ej skäl
att tvifla. Det förstås, insigniore
får han väl knappast, men . . .

KRISTIN.

Laudatur vore
väl allra bäst, och inte rår jag för,
om han får sämre.

STORA (*brådsökande*)

Nej då, sina händer
Kristin kan två. Näväl, jag återvänder
väl inom kort, när han är klar, och hör,
hur det har gått.

KRISTIN.

Ja, fröken är välkommen,
och lita på att jag ska sköta om'en.

STORA (*varmt*).

Det gör jag.

(*Går*).

ANDRA SCENEN.

KRISTIN *ensam, alltjämt stökande och muttrande för
sig själf. Går till vänster.*

TREDJE SCENEN.

Pål Bange.

PÅL (*in från höger, kastar öfverrocken åt en sida och mössan åt en annan.*)

Så är allt i grund förloradt!

Jag ville ädelt, ville stort — men han,
den skurken, frågar icke hvad jag kan,
men allting utom detta, och han tror att
jag kan klarera . . . (*Hest*) Nej, nu är det slut,
jag går och lägger mig och sover ut!
Ha, måtte jag få frid för denna ulfhär,
som tjuter kring mig! Jag får ta ett pulver . . .

(*Framtar långsamt ett pulver ur en skrifbordslåda, hvälfver det i sig och vacklar ut till vänster.*)

FJÄRDE SCENEN.

Stora Karskberg, sedan Kristin.

STORA (*in från höger.*)

Jag undrar, om han kommit . . . Har han fått
non sine eller cum? Jag undrar mycket,
om inte ändå, när det kom till stycket,
professorn tog reson och . . .

KRISTIN (*in från vänster*)

Det har gått

åt skogen, fröken . . .

STORA (*vacklande.*)

Är Pål Bange spräckt

i ästetiken?

KRISTIN (*jämrande*).

Ja, han ligger täckt
af dubbla filter och är mycket tagen.
Han blir nog inte kry på hela dagen.
(*Stora lutar sig i stum förtviflan mot väggen.*)

FEMTE SCENEN.

De förra, Björn Stjerne.

BJÖRN (*in från höger*).

Pål Bange är ju kuggad?

KRISTIN (*snyftande i förklädet*).

Ja, dessvärre!
Att så'nt ska hända en så hygglig herre...

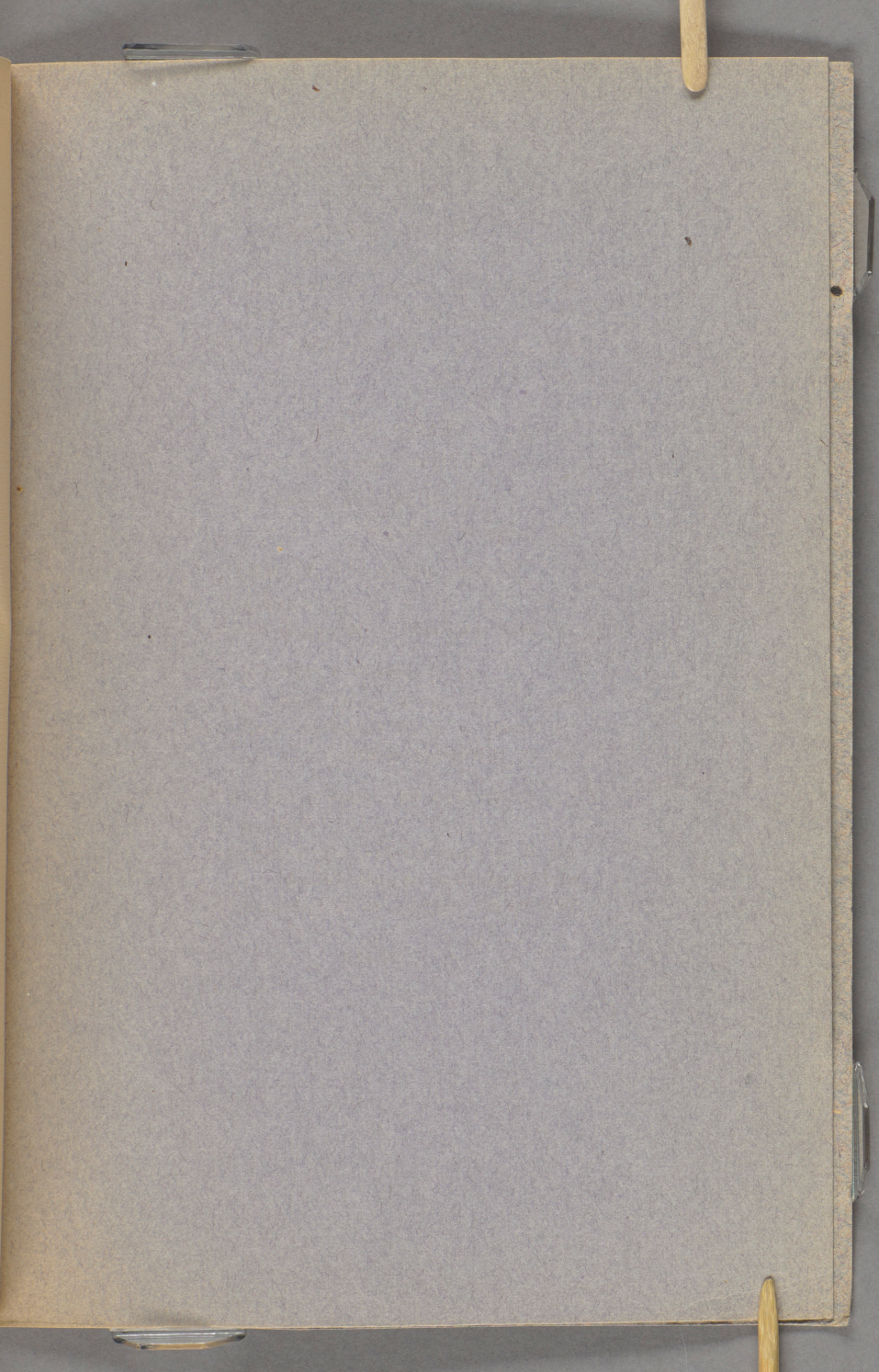
BJÖRN (*brister i gråt*).

Och jag som sagt så många hårda ord
till honom — det är närapå ett mord —
och nu fullkomligt obehöfligt...

STORA (*stiger fram till rampen med utsträckta armar*.)

Åh hvad
det är en skam, att den, som är begåfvad,
skall regelbundet bli examensvrak!
När varder kuggning en förbjuden sak?

(*Ridå.*)



Pris 50 öre.

Wretmans Tryckeri, Uppsala 1902.